

ЗАКОНОПРОЕКТНІ РОБОТИ

ЗАУВАЖЕННЯ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

**фахівців Науково-дослідного інституту вивчення проблем
злочинності імені академіка В. В. Сташиса
Національної академії правових наук України щодо проекту
Закону України «Про Державне бюро розслідувань»
(реєстр. № 2114 від 12.02.2015 р.)**

Створення Державного бюро розслідувань передбачено положеннями Прикінцевих та перехідних положень Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК), згідно з якими окремі норми КПК вводяться в дію із дня створення Державного бюро розслідувань.

Низкою положень КПК (статті 216, 246 тощо) передбачено здійснення досудового розслідування кримінальних правопорушень не лише слідчими органів внутрішніх справ, органів Служби безпеки України, органів, що здійснюють контроль за додержанням податкового законодавства, детективами Національного антикорупційного бюро України, а й слідчими Державного бюро розслідувань.

Відповідно до перехідних положень Конституції України прокуратура продовжує виконувати функцію попереднього слідства – до сформування системи досудового слідства і введення в дію законів, що регулюють її функціонування.

Отже, з метою формування системи досудового слідства, а відтак виконання вимог перехідних положень Конституції України та Прикінцевих і перехідних положень КПК України, є об'єктивна необхідність у прийнятті законопроекту «Про Державне бюро розслідувань».

Науковці НДІ ВПЗ імені академіка В. В. Сташиса НАПрН України ретельно опрацювали матеріали проекту Закону України «Про Державне бюро розслідувань» (далі – Законопроект), що дає підстави висловити певні зауваження та пропозиції, спрямовані на покращення тексту зазначеного документа. Їх сутність полягає у такому.

1. Певним чином неузгодженим із Конституцією України видається запропоноване у законопроекті визначення ДБР як *центрального органу виконавчої влади, що здійснює правоохоронну діяльність* (Преамбула та ч. 1 ст. 1), а відповідно до абз. 2 ч. 1 ст. 4 – як *державного органу зі спеціальним статусом*. Бо Конституція України, як відомо, не передбачає існування *державних органів виконавчої влади зі спеціальним статусом*, які здійснювали б відповідні функції поза межами системи органів виконавчої влади. Водночас до числа державних органів, які мають спеціальний статус, у Конституції України віднесені прокуратура, Служба безпеки України, Центральна виборча комісія, Національна рада з питань телебачення і радіомовлення тощо.

Крім того, ч. 1 ст. 1 Законопроекту пропонується встановити, що «Державне бюро розслідувань є центральним органом виконавчої влади, що здійснює правоохоронну діяльність з метою попередження, виявлення, припинення та розкриття злочинів, віднесених до його компетенції». З огляду на приписи ст. 2, п. 5 ч. 1 ст. 3 і ст. 216 Кримінального процесуального кодексу України і, власне, назву правоохоронного органу, вважаємо, що перелік цілей, для досягнення яких створюється зазначений центральний орган виконавчої влади, обов'язково має бути доповнений такою метою, як *«розслідування кримінальних правопорушень, віднесених до його підслідності»*. Відповідно Преамбулу Законопроекту в частині визначення головного завдання Бюро необхідно привести у відповідність до уточнених положень ч. 1 ст. 1 Законопроекту.

2. Першою із перелічених у ст. 3 Законопроекту засад, на яких організовується і діє Державне бюро розслідувань, визначено «верховенство права, відповідно до якого людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються найвищою соціальною цінністю, а права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави». Однак таке розуміння принципу верховенства права дещо суперечить нормам Конституції України, відповідно до ст. 8 якої *в Україні визнається і діє принцип верховенства права*. Конституція України має найвищу юридичну силу. Закони та інші нормативно-правові акти прий-

маються на основі Конституції України і повинні відповідати їй. Норми Конституції України є нормами прямої дії. Звернення до суду для захисту конституційних прав і свобод людини і громадянина безпосередньо на підставі Конституції України гарантується. Отже, текстуально зазначене положення має бути приведено у відповідність до положень Конституції України. Крім того, дотримання відтвореного буквально в абз. 2 ч. 1 ст. 3 Законопроекту положення ст. 3 Основного Закону України цілком впливає із принципу законності, віднесеного до засад, на яких організовується і діє Державне бюро розслідувань, і передбаченого абз. 3 ч. 1 ст. 3 Законопроекту.

3. Проект Закону України «Про Державне бюро розслідувань» має бути узгодженим з положеннями Закону України «Про Національне антикорупційне бюро». Організація і діяльність цих органів має багато спільного. Однак між положеннями Законопроекту і Закону України «Про Національне антикорупційне бюро» є неузгодженості у принципових питаннях правового регулювання. Так, ст. 3 Закону України «Про Національне антикорупційне бюро» врегульовані «основні *принципи діяльності* Національного бюро», а ст. 3 проекту Закону України «Про Державне бюро розслідувань» – «основні *засади організації та діяльності* Державного бюро розслідувань». Терміни, якими позначені принципи (засади), в одних випадках текстуально збігаються (наприклад, «політична нейтральність і позапартійність»), а в інших – ні. До того ж щодо Національного антикорупційного бюро сформульовано 9 принципів (засад?), а щодо Державного бюро розслідувань – усього 6 засад (принципів?).

4. Статтею 7 Законопроекту передбачений доволі широкий обсяг прав Державного бюро розслідувань та його уповноважених посадових осіб, які з метою виконання покладених завдань, зокрема, мають право використовувати з наступним відшкодуванням завданих збитків транспортні засоби, що належать фізичним та юридичним особам (крім транспортних засобів дипломатичних, консульських та інших представництв іноземних держав і організацій, транспортних засобів спеціального призначення), для проїзду до місця події, припинення кримінального правопорушення,

переслідування та затримання осіб, які підозрюються у їх вчиненні, доставлення до закладів охорони здоров'я осіб, що потребують екстреної медичної допомоги (п. 6). Разом із тим у Законопроекті не передбачений ані механізм залучення приватних транспортних засобів, ані відповідальність за незаконну реалізацію цього повноваження та порядок послідуючого відшкодування завданих збитків, що з огляду на важливість забезпечення конституційних прав та свобод громадян містить ризики необґрунтованого обмеження, зокрема, права власності громадян.

5. У ч. 1 ст. 8 Законопроекту пропонується *особливий порядок одержання заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення, підслідні Державному бюро розслідувань*. Так, зокрема, пропонується створення спеціальної телефонної лінії, а також забезпечення можливості подання таких заяв і повідомлень, у тому числі без зазначення імені, по батькові (найменування) потерпілого або заявника, через офіційний веб-сайт Державного бюро розслідувань та засоби електронного зв'язку. При цьому не зазначається, яким чином ця інформація вноситься до Єдиного реєстру досудових розслідувань. Однак викладене суперечить встановленому в КПК порядку внесення заяв та повідомлень про кримінальні правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань (ст. 214 КПК), тому вказане положення Законопроекту має бути приведено у відповідність до приписів чинного кримінального процесуального законодавства.

6. Системний аналіз положень Законопроекту (статті 10, 11) свідчить про те, що майже всі свої рішення в межах реалізації повноважень Директор Державного бюро розслідувань повинен узгоджувати або зі своїми заступниками, або із директорами територіальних органів Бюро. Водночас у п. 1 ч. 1 ст. 12 Законопроекту йдеться про особисту відповідальність Директора Бюро за діяльність Державного бюро розслідувань, зокрема за законність здійснюваних Державним бюро розслідувань оперативно-розшукових заходів, досудового розслідування, додержання прав і свобод осіб. Доцільним уявляється усунення такої неузгодженості щодо балансу повноважень та відповідальності Директора Державного бюро розслідувань.

7. Статтею 12 Закону України «Про Національне антикорупційне бюро» врегульовано текст присяги і порядок її прийняття співробітниками Бюро, а проект Закону України «Про Державне бюро розслідувань» не містить подібної норми та й взагалі не згадує про присягу співробітників Державного бюро розслідувань.

Між Законопроектом і Законом України «Про Національне антикорупційне бюро» є й інші неузгодженості.

8. Необхідно однозначно визначитися з тим, ким є особи, що здійснюють свою професійну діяльність у складі Державного бюро розслідувань, – працівниками (абзаци 6–8 ч. 1, абз. 1 ч. 2 ст. 4 Законопроекту) чи службовцями (абз. 1 ч. 2 ст. 4 Законопроекту).

9. Пунктом 1 ч. 1 ст. 5 Законопроекту до основних завдань, які вирішує Державне бюро розслідувань, віднесено запобігання *організований злочинній діяльності*, терористичним та іншим особливо тяжким насильницьким злочинам – з метою забезпечення безпеки людини, суспільства і держави. Водночас п. 2 ч. 1 ст. 5 Законопроекту завдання з виявлення, розкриття і розслідування злочинів не виправдано обмежено виключно злочинами, пов'язаними з діяльністю (виключно) *злочинних організацій*.

Зауважимо, що відповідно до ст. 1 Закону України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю» під *організованою злочинністю* в цьому Законі розуміється сукупність злочинів, що вчиняються у зв'язку зі створенням та діяльністю організованих злочинних угруповань.

Пунктом 4 постанови Пленуму Верховного Суду України від 23 грудня 2005 р. № 13 «Про практику розгляду судами кримінальних справ про злочини, вчинені стійкими злочинними об'єднаннями» визначено, що сукупність дій з організації (формування, заснування) стійкого злочинного об'єднання для заняття злочинною діяльністю вбачається не лише в утворенні такого злочинного угруповання, як злочинна організація, а й організованої групи. А п. 16 цієї постанови до окремого різновиду спільної злочинної діяльності віднесено й бандитизм. Тому для забезпечення системності законодавства видається доцільним закріплення в п. 2 ч. 1 ст. 5 Законопроекту терміна *«злочинні угруповання»* замість терміна *«злочинні організації»*.

10. Пунктами 3 і 4 ч. 1 ст. 5 Законопроекту до основних завдань, які вирішує Державне бюро розслідувань, віднесено:

«**запобігання злочинам катування** і злочинам, пов'язаним з іншими жорстокими, нелюдськими або такими, що принижують гідність, видами поведження і покарання, вчинюваним працівниками правоохоронних органів, і **виявлення** таких злочинів – з метою забезпечення справедливого правосуддя і недопущення випадків притягнення невинуватих осіб до кримінальної відповідальності;

розкриття і розслідування **злочинів катування** і злочинів, пов'язаних з іншими жорстокими, нелюдськими або такими, що принижують гідність, видами поведження і покарання, вчинених слідчими (детективами) Національного антикорупційного бюро України, Служби безпеки України, органів внутрішніх справ, а також прокурорами».

Буквальне тлумачення наведених положень дозволяє дійти висновку, що злочинам одного і того самого виду залежно від суб'єкта їх вчинення Державне бюро розслідувань або тільки запобігає чи виявляє, або тільки розкриває і розслідує їх. Одночасне вирішення завдань із запобігання, виявлення, припинення, розкриття і розслідування злочинів незалежно від службової належності спеціального суб'єкта злочину до певного органу державної влади цей Законопроект не передбачає, що можна віднести до його істотних недоліків.

Крім того, наведеними вище положеннями Законопроекту пропонується запровадити до обігу таке поняття, як «злочини катування», без його законодавчого визначення. Однак таку новелу не можна визнати доречною, оскільки катування є окремим складом злочину, відповідальність за вчинення якого встановлено ст. 127 Кримінального кодексу України. Згідно з приписами цієї статті катуванням є умисне заподіяння сильного фізичного болю або фізичного чи морального страждання шляхом нанесення побоїв, мучення або інших насильницьких дій з метою примусити потерпілого чи іншу особу вчинити дії, що суперечать їх волі, у тому числі отримати від нього або іншої особи відомості чи визнання, або з метою покарати його чи іншу особу за дії, скоєні ним або

іншою особою чи у скоєнні яких він або інша особа підозрюється, а також з метою залякування чи дискримінації його або інших осіб. Однак коло злочинів проти прав і основоположних свобод людини, пов'язаних із жорстокими, нелюдськими або такими, що принижують гідність, видами поведження і покарання, які можуть бути вчинені співробітниками правоохоронних органів, не обмежується виключно катуванням. До їх числа можна віднести ще й: «Перевищення влади або службових повноважень» (перевищення влади або службових повноважень, якщо воно супроводжувалося насильством або погрозою застосування насильства, застосуванням зброї чи спеціальних засобів або болісними і такими, що ображають особисту гідність потерпілого, діями, за відсутності ознак катування (ст. 365 КК); «Побої і мордування» (умисне завдання удару, побоїв або вчинення інших насильницьких дій, які завдали фізичного болю і не спричинили тілесних ушкоджень, у тому числі такі, що мають характер мордування, вчинені групою осіб, або з метою залякування потерпілого чи його близьких, або з мотивів расової, національної чи релігійної нетерпимості) (ст. 126 КК України); «Примушування давати показання» (примушування давати показання при допиті шляхом незаконних дій з боку особи, яка проводить дізнання або досудове слідство, у тому числі поєднаних із застосуванням насильства або із знущанням над особою, за відсутності ознак катування) (ст. 373 КК України).

Тому в Законопроекті необхідно визначитися з доцільністю наведення переліку всіх можливих різновидів злочинів, пов'язаних із жорстокими, нелюдськими або такими, що принижують гідність, видами поведження і покарання, або більш коректно сформулювати назву групи цих злочинів, не виокремлюючи і не протиставляючи одні склади злочинів іншим.

11. Згідно з п. 10 ч. 1 ст. 6 Законопроекту до повноважень Державного бюро розслідувань віднесено «розробку і затвердження *методології* розслідування окремих видів злочинів». При цьому не визначено, на основі яких джерел і в якій визначений законодавством спосіб такі методології повинні розроблятися і затверджуватися, не приділено жодної уваги криміналістичним *методикам*

розслідування окремих видів злочинів, які на високому теоретичному і практичному рівні практично щодо всіх відомих видів злочинів розроблені представниками криміналістичної науки протягом останніх десятиліть. Крім того, очевидно, у цій нормі мова повинна йти саме про «методику розслідування». Методика – це готовий алгоритм для проведення процесуальних дій.

Разом із тим доцільно вести мову про створення Єдиного державного реєстру криміналістичних методик.

12. Відповідно до п. 13 ч. 1 ст. 6 Законопроекту Державне бюро розслідувань «виключно з метою здійснення своїх повноважень має доступ в якості користувача до інформаційних систем державних органів, перелік яких встановлюється Кабінетом Міністрів України, самостійно створює інформаційні системи та веде оперативний облік в обсязі і порядку, що визначається завданнями, покладеними на Державне бюро розслідувань». На наш погляд, в умовах інформаційної епохи інформаційне забезпечення діяльності Державного бюро розслідувань не припустимо звужувати виключно до інформаційних систем державних органів і самостійно створених ним інформаційних систем. Становлення Бюро повинно базуватися на широкому і повсякчасному використанні різноманітних інформаційних технологій і бути спрямованим на інтеграцію з усіма можливими інформаційними ресурсами і системами, у тому числі й тими, що належать приватним власникам, а також уніфікації з іншими галузями законодавства (зокрема, перспективного). Як приклад урегулювання цього питання можна навести положення проекту Закону України «Про судово-експертну діяльність в Україні», де у ст. 14 «Інформаційне забезпечення судово-експертної діяльності» визначено:

«1. Організація інформаційного забезпечення судово-експертної діяльності та формування баз даних (криміналістичних і ДНК-обліків) здійснюється державними органами, до сфери управління яких належать державні спеціалізовані експертні установи.

2. Доступ до інформаційних баз даних та їх використання державними спеціалізованими експертними установами здійснюється у порядку, встановленому законодавством України.

3. Держателі інформаційних баз даних зобов'язані безоплатно надавати інформацію з них державним спеціалізованим експертним установам в обсягах, необхідних для здійснення судово-експертної діяльності, у порядку, встановленому законодавством України.

4. Підприємства, установи, організації незалежно від форм власності зобов'язані надавати державним спеціалізованим експертним установам безоплатно інформацію, необхідну для проведення судових експертиз, а також, за згодою, натурні зразки, каталоги своєї продукції, технічну документацію тощо, потрібні для створення й удосконалення методичної та нормативно-технічної бази судової експертизи».

13. Як зауваження до ст. 7 Законопроекту слід зазначити про таке:

1) у п. 1 ч. 1 ст. 7 йдеться про «слідчі (розшукові) та негласні слідчі (розшукові) заходи». У КПК використано термін «слідчі (розшукові) та негласні слідчі (розшукові) дії». Отже, зазначена норма Законопроекту повинна бути узгоджена з КПК;

2) після слова «розкриття» зазначений пункт має бути доповнений словами «і розслідування», оскільки слідчі дії є засобом на-самперед розслідування;

3) у ч. 3 зазначено, що на працівників Державного бюро розслідувань поширюються вимоги, встановлені ст. 3 Закону України «Про міліцію». Але ж ст. 3 цього Закону регламентує принципи діяльності міліції, а її ч. 1 дублює окремі положення ст. 3 Законопроекту, зокрема щодо законності, справедливості, політичної нейтральності і позапартійності.

14. Велика кількість норм Законопроекту, в яких міститься посилення на Закон України «Про міліцію», підлягає наповненню власним змістом, оскільки відповідно до Концепції першочергових заходів реформування системи Міністерства внутрішніх справ, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 22 жовтня 2014 р. № 1118-р, такий правоохоронний орган, як міліція, відійде у минуле, а діяльність новостворених національної поліції та інших органів планується врегулювати Законом України «Про загальну структуру і чисельність МВС України».

15. У ч. 3 ст. 8 Законопроекту сформульований обов'язок інших державних органів при отриманні інформації про кримінальне правопорушення, віднесене до підслідності Державного бюро розслідувань, невідкладно передати її до Бюро. Цей обов'язок має бути конкретизований положенням про те, що до передавання інформації до Державного бюро розслідувань орган, який отримав цю інформацію, повинен її зареєструвати в Єдиному реєстрі досудових розслідувань (ЄРДР) і за потреби вжити невідкладних заходів до фіксування слідів злочину.

16. У ч. 2 ст. 9 Законопроекту передбачене створення у системі Державного бюро розслідувань навчальних та науково-дослідних закладів. Створення таких закладів є недоцільним з огляду на кількість складів злочинів, віднесених до підслідності Бюро, а відтак, і кількість співробітників у системі Державного бюро розслідувань. У цій системі, очевидно, мають функціонувати навчальні заклади, в яких здійснювалися б перепідготовка і підвищення кваліфікації співробітників. Але утворення вищих навчальних закладів із гроюмоздкою системою підготовки кадрів освітнього рівня бакалавр, магістр, з аспірантурою (ад'юнктурою), докторантурою є недоцільним з огляду на функціонування відповідних закладів у системі МОН України. Доцільно зауважити, що створення навчальних та науково-дослідних закладів у системі Національного антикорупційного бюро Законом України «Про Національне антикорупційне бюро» не передбачене.

Разом із тим у ч. 2 ст. 9 Законопроекту зазначено, що загальна структура, функції та чисельність, у тому числі осіб рядового і начальницького складу Державного бюро розслідувань, *визначаються Законом*. У пояснювальній записці до проекту Закону вказано, що ці питання будуть регулюватися окремим Законом. З огляду на те, що автори рецензованого Законопроекту встановлюють строк набрання чинності Законом «Про Державне бюро розслідувань» до 1 січня 2016 р., загальна структура, функції та чисельність Бюро доцільно визначити у цьому Законі з метою дотримання зазначеного строку.

Частиною 4 ст. 9 Законопроекту для забезпечення виконання завдань Державного бюро розслідувань пропонується створити такі його територіальні управління:

1) територіальне управління, яке знаходиться у місті Львів та поширює свою діяльність на Волинську, Закарпатську, Івано-Франківську, Львівську, Тернопільську області;

2) територіальне управління, яке знаходиться у місті Хмельницький та поширює свою діяльність на Вінницьку, Житомирську, Рівненську, Хмельницьку, Чернівецьку області;

3) територіальне управління, яке знаходиться у місті Миколаїв та поширює свою діяльність на Кіровоградську, Миколаївську, Одеську області;

4) територіальне управління, яке знаходиться у місті Мелітополь та поширює свою діяльність на Автономну Республіку Крим, Запорізьку, Херсонську області, місто Севастополь;

5) територіальне управління, яке знаходиться у місті Полтава та поширює свою діяльність на Дніпропетровську, Полтавську, Сумську, Харківську області;

6) територіальне управління, яке знаходиться у місті Краматорськ та поширює свою діяльність на Донецьку і Луганську області;

7) територіальне управління, яке знаходиться у місті Київ та поширює свою діяльність на місто Київ, Київську, Черкаську та Чернігівську області.

Вважаємо, що таке визначення місць розташування територіальних управлінь не враховує нагальної необхідності органів досудового розслідування в повсякчасному використанні спеціальних знань у *легкодоступній* формі залучення експерта і призначення експертизи в різних категоріях кримінальних правопорушень. Запропонована ж мережа територіальних управлінь не відповідає усталеному територіальному розташуванню мережі науково-дослідних установ судових експертиз Міністерства юстиції України, що неодмінно ускладнить комунікацію і перешкоджатиме швидкості й ефективності досудового розслідування.

Зокрема, Інструкцією про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень, затвердженою наказом Міністерства юстиції України від 8 жовтня 1998 р. № 53/5, визначено такий Перелік регіональних зон обслуговування науково-дослідними установами судових експертиз Міністерства юстиції України:

Дніпропетровський науково-дослідний інститут судових експертиз (Дніпропетровська і Запорізька області);

Донецький науково-дослідний інститут судових експертиз (Донецька і Луганська області);

Київський науково-дослідний інститут судових експертиз (м. Київ, Вінницька, Житомирська, Київська, Тернопільська, Хмельницька, Черкаська і Чернігівська області);

Кримський науково-дослідний інститут судових експертиз (Автономна Республіка Крим);

Львівський науково-дослідний інститут судових експертиз (Волинська, Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська, Рівненська і Чернівецька області);

Одеський науково-дослідний інститут судових експертиз (Кіровоградська, Миколаївська, Одеська і Херсонська області);

Харківський науково-дослідний інститут судових експертиз імені заслуженого професора М. С. Бокаріуса (Полтавська, Сумська, Харківська області та м. Севастополь);

Науково-дослідний центр судової експертизи з питань інтелектуальної власності (зона обслуговування поширюється на всі регіони).

17. У ч. 4 ст. 11 Законопроекту, якою визначено Порядок призначення Директора Державного бюро розслідувань та його заступників, зазначено, що Рішення Конкурсної комісії вважається прийнятим, якщо за нього на засіданні Конкурсної комісії проголосували не менше п'яти членів Конкурсної комісії. З метою стимулювання членів Конкурсної комісії до знаходження консенсусу доцільно встановити певні строки прийняття рішення.

18. Серед повноважень Директора Державного бюро розслідувань є повноваження вносити на розгляд Президентіві України подання про присвоєння спеціальних звань *вищого начальницького складу* Бюро. Однак у Законопроекті не визначено, хто саме зі співробітників Державного бюро розслідувань входить до його вищого начальницького складу. Якщо категорія цих співробітників визначається за аналогією з визначенням осіб вищого начальницького складу в інших державних органах, то має бути зроблене відсилання до відповідних нормативно-правових актів.

19. В одних нормах (статті 23, 24, 26) Законопроекту йдеться про «підрозділи внутрішнього контролю», а в інших (п. 3 Прикінцевих і перехідних положень) – про «підрозділ внутрішньої безпеки». Про «підрозділи внутрішньої безпеки» йдеться і в пропозиціях щодо внесення змін до ст. 5 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність». Термінологія має бути уніфікована, бо, очевидно, йдеться про одні й ті ж підрозділи.

20. Абзацом 3 п. 4 Прикінцевих і перехідних положень встановлено, що «заяви та повідомлення, звернення органів державної влади, органів місцевого самоврядування, депутатів усіх рівнів, фізичних та юридичних осіб, подані до органів внутрішніх справ до набрання чинності цим Законом і щодо яких не прийнято рішення, але які відповідно до цього Закону підслідні Державному бюро розслідувань, повинні протягом 24 годин бути повернуті заявникам або передані до відповідного підрозділу (органу) Державного бюро розслідувань для їх внесення до Єдиного державного реєстру досудових розслідувань згідно зі статтею 214 Кримінального процесуального кодексу України». Оскільки йдеться про заяви, повідомлення та інші джерела інформації, «підслідні» Державному бюро розслідувань, можна зробити висновок, що в цих джерелах містяться відомості про вчинення кримінальних правопорушень. Прийняття будь-яких рішень щодо таких відомостей або повернення джерел інформації заявнику КПК не передбачає. А джерело, зареєстроване в Журналі обліку інформації органу внутрішніх справ, може бути лише «перенесене» в ЄРДР або «списане» у справу органу.

Правовий механізм повернення заяв, повідомлень та іншої інформації про кримінальні правопорушення наразі відсутній. Та він і не потрібний, оскільки кримінальне провадження має розпочинатися в автодинамічному порядку. Заява чи інше джерело інформації про кримінальні правопорушення, отримані державним органом, повинні ним же і реєструватися та пересилатися до інших органів. Тому норма про повернення такого джерела заявнику виглядає нелогічною, бо особа вдруге може й не подати заяву про злочин. А оскільки йдеться про тяжкі та особливо тяжкі злочини (саме вони є підслідними Державному бюро розслідувань), то закон не може містити норми, які дозволяють укривати такі злочини від реєстрації.

21. Крім змін до Кримінального процесуального кодексу України, винесення яких передбачено п. 5 Прикінцевих і перехідних положень Законопроекту, до КПК України необхідно внести зміни, які б забезпечили термінологічну єдність. Адже низкою статей чинного КПК України (а саме статтями 3, 38, 216, 246) передбачено «державне бюро розслідування». Натомість в усіх випадках згадування повинно йтися про «Державне бюро розслідування» (з великої літери). В абз. 5 ч. 5 ст. 246 КПК України замість «**головою** державного бюро розслідувань» викласти «Директором Державного бюро розслідувань».

22. До підслідності Державного бюро розслідувань пропонується віднести злочини, перелічені у ч. 5 ст. 216 КПК (нова редакція якої запропонована у Законопроекті), якщо вони вчинені працівниками Національного антикорупційного бюро України або прокурами Спеціалізованої антикорупційної прокуратури. Однак у Законопроекті не вирішене питання про підслідність злочинів, учинених співробітниками Державного бюро розслідувань.

23. В усіх випадках згадування терміна «слідчий Державного бюро розслідувань» необхідно замінити на термін «слідчий *органу* Державного бюро розслідувань», що відповідало б п. 17 ч. 1 ст. 3 КПК України, відповідно до якого «слідчий – це службова особа органу внутрішніх справ, органу безпеки, органу, що здійснює контроль за додержанням податкового законодавства, *органу* Державного бюро розслідувань, підрозділу детективів, підрозділу внутрішнього контролю Національного антикорупційного бюро України, уповноважена в межах компетенції, передбаченої цим Кодексом, здійснювати досудове розслідування кримінальних правопорушень».

24. І останнє, у Пояснювальній записці до Законопроекту (п. 17) йдеться про внесення до КПК змін щодо суттєвих базових положень концепції нового кримінального процесуального законодавства, а саме: ліквідацію процесуального керівництва прокурора під час досудового розслідування із залишенням функцій нагляду за дотриманням законності під час дізнання, досудового слідства з одночасним значним розширенням повноважень керівника органу до-

судового розслідування; розширення підстав тимчасового доступу до речей і документів, а також спрощення порядку такого тимчасового доступу та ін. Водночас ці аспекти не знайшли свого відображення у положеннях Законопроекту, представленого на рецензування, що виглядає нелогічним та не дозволяє системно оцінити елементи процесуальної компетенції слідчих ДБР, відображені у Законопроекті.

***В. Ю. Шепітько**, доктор юридичних наук, професор, академік НАПрН України, завідувач лабораторії «Використання сучасних досягнень науки і техніки у боротьбі зі злочинністю» НДІ ВПЗ імені академіка В. В. Сташиса;*

***Л. М. Лобойко**, доктор юридичних наук, професор, головний науковий співробітник сектору дослідження проблем судової, слідчої та прокурорської діяльності НДІ ВПЗ імені академіка В. В. Сташиса;*

***В. В. Білоус**, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник лабораторії «Використання сучасних досягнень науки і техніки у боротьбі зі злочинністю» НДІ ВПЗ імені академіка В. В. Сташиса;*

***Н. В. Глинська**, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник сектору дослідження проблем судової, слідчої та прокурорської діяльності НДІ ВПЗ імені академіка В. В. Сташиса*